

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési árak:

Egész évre 28 kor., fél évre 14 kor., negyed évre 7 kor., egy hónapra 2 k. 40 f. — Egyes szám 10 f.
Megjelenik naponként, az ünnepek kivételével.

Felelős szerkesztő:

HEGYESY VILMOS.

Főszerkesztő:

Br. FEILITZSCH ÁRTHUR.

Kiadó és lapfajlagos:

AJTAI K. ALBERT.

Szerkesztőség: Farkas-utca 8. sz.

Hirdetések 8 fill., nyitóléte 40 f.

Kiadóhivatal: Deák Ferenc-utca 4. sz.

Az első fölszólalás.

Kolozsvár, július 2.

Magyarország új miniszterelnöke, Khuen-Héderváry gróf a parlamentben történt bemutatkozása utáni napon szólalt föl első ízben a Házban. Hangsúlyozni kívánjuk a „fölszólalás” szót, — szemben a programbeszéddel, mert míg emez azzal a formális kényszerrel járt, hogy a tárgy és alkalom fontosságára tekintettel szorosan ragaszkodjék mondandója minden betűjéhez, addig a rögtönzött fölszólalás módot nyújt a szónoknak arra, hogy közvetlenséggel tárja föl álláspontját, gondolatainak irányát, megismertessen temperamantumával, szónoki készségével, képességeivel, modorával, szóval föltárja egyéniségét.

A miniszterelnöknek erre Rakovszky István kérdése adott alkalmat. A néppárt temperamentumos előharczósa a miniszterelnök programbeszédének egy részét kívánta tisztázni. A Széll kormány megalakulásakor pártközi egyezményt kötött, melynek értelmében az 1899. évi XXX. törvény alapján az új autonóm vámtarifa nélkül nem indíthatók meg a külkereskedelmi szerződési tárgyalások. Ezzel szemben a miniszterelnök programjában röviden rámutatott arra, hogy nagyobb bajok elkerülése végett kívánatosnak tartja, hogy a törvényhozás felhatalmazza a kormányt arra, hogy a felmondott kereskedelmi szerződések iránt a tárgyalásokat előzetesen is megindíthassa.

A törvény félremagyarázásával szemben a miniszterelnök fölszólalásával alkalmat nyújtott arra, hogy egyfelől formai

tekintetben tisztáztassék ama fontos közjogi kérdés, hogy a törvényeket nem a pártok között létrejött paktum szentesíti, nem attól függ, hogy módosíttassanak-e, hanem a képviselőház alkotja és a képviselőház módosíthatja, természetesen a törvényhozás többi faktorainak hozzájárulásával, másfelől a dolog lényegére nézve teljesen megnyugtatta a Házat és a közvéleményt az iránt, hogy a mit kérni szándékozik, azzal nem a törvényt akarja megkerülni, hanem állami vitális érdekeinket kívánja védelmezni.

Közelfekvő, s mindenek által könnyen átgondolható konkrét példával világította meg Khuen-Héderváry eme előregondoskodásnak nemcsak óhajtható, hanem elengedhetlenül szükséges voltát. A kiegyezés és az autonóm vámtarifa tárgyalását az obstrukció hat hónappal visszavetette. Most itt a nyár, a mely miatt további halasztást fog a kérdés szenvedni. Ekként a megoldás öszre marad, s a nélkül, hogy a külkereskedelmi szerződések megújítása iránt egy lépést is tettünk volna, azok lejáratát előttünk állani, holott a kül-föld szorgalmazza a tárgyalásokat. Már most tiszta világos, hogy a legmélyebbre vágó érdekeink elintézését, óhajtott kedvező megoldását nem lehet, nem szabad a levegőben függőben hagyni. Így állunk első sorban Olaszországgal, a melynek szerződését éppen Magyarország mondotta föl az év végére. Ki akarja azt, hogy ezzel a szomszéd állammal szemben szerződésen kívüli állapot teremtsék?

Ne magyarázzuk tehát félre sem a törvényt, sem a miniszterelnök szándékát, mert a kettő egymással absolute nem

ellentétes. A kormány csak azt czélozza, arra kíván — annak idején — felhatalmazást kérni, hogy ha valamelyik külállam követelné a tárgyalások megindítását, akkor a felelős magyar miniszterium szóba állhasson vele, s megkezdhesse a megegyezés ezer-águ mikéntjének előkészítését. Tehát nem arról van szó, hogy a szerződésekre nézve előre megállapodásra jusson a kormány, előre lekösse az országot, hanem csupán előkészítésről van szó. A kettő között pedig lényeges a különbség.

Mindezt a miniszterelnök a tárgyismeretnek azzal a biztosságával, a törvény szellemének olyan tiszta megvilágításával fejtegette, a melylyel azonnal meggyőzte a képviselőházat, közte a felszólalót is a maga igazáról. Meggyőzte arról, hogy nem „homo novus” foglalta el a kormányelnöki széket, hanem olyan államférfi, a ki mindjárt első föllépésével kétségtelen tanujelét adja a legfontosabb kormányzói kellékek egyikének: az előre-látásnak.

Egyben azonban tanujelét adja egyéb erényeinek is. Kitűnt, hogy első rangú debatteur, ki él nélkül, konziliánsul — de félre nem magyarázható határozottsággal és szabatsággal bocsátkozik vitába. Kitűnt, hogy a parlamentárizmus elvének és kritériumainak föltétlen szemelőtt tartásával kívánja a kérdéseket tárgyalni és pedig tekintet nélkül arra, hogy sikerül-e az egyes pártokat megegyezésre bírni, vagy nem, a Khuen-Héderváry szeme előtt egyetlen cél lebeg: a haza üdve.

TÁRCZA.

Grisa.

Irta: Csehov Antal.

Grisa, egy piros-pozsgás fiúcska, a ki két évvel és nyolcz hónappal ezelőtt látta meg a napvilágot, a dadájával elmegy a sétatérre. Hosszu, vattázott köpenybe van bujtatva, a mit őv szorít össze; fején nagy, prêmes sapka, a czipőire gummi czipőket huztak. Melege van és alig bír mozogni feszes ruhájában. A kaczér áprilisi nap épen a szemébe tűz és csiklandozza a szempilláit. Egész gyámoltalan és félénken tartózkodó alakja a legnagyobb bizonytalanságot árulja el.

Eddig Grisa csak egy világot ismert, a mely négyzetet képezett körülötte; egyik sarkában egy ágyacska, a másikban a dada ládája, harmadikban asztal állt és a negyedikben egy kis lámpa égett. Ha az ember bepillant az ágy alá, egy kifecizamodott karu babát, meg egy dobot lát; a láda mögött is különböző tárgyak hevernek: üres ezérnaorsók, papiros-darabok, egy födeletlen kis kosár és egy eltört Paprika Jauesi. Ebbe a világba tartoznak a dadán és Grisán kívül, néha a mama és a kis czieza. A mama olyan, mint egy szép baba, a kis czieza meg, mint a papa prêmes bundája, csak hogy ennek nincsenek szemei, se farka.

Ebből a világból, a mit gyermekszobának hívnak, ajtó vezet ki egy térségre, a hol enni szoktak és theát isznak. Itt áll Grisa magas lábu széke; a falon függ egy óra, a mely csak arra való, hogy az ingája ide-oda mozogjon és üsse az órákat.

Az ebédlőből egy másik szobába jut az ember, a hol veres székek állanak. A szőnyegen itt egy sötét folt feketélik, a miért még most is ujjal szokták megfenyegetni Grisát. Ezentul van még egy szoba, a melybe nem szabad bemenni. Ide szokott elosonni a papa — a legnagyobb mértékben rejtélyes egyéniség! A dadát és mamát érti Grisa: ők öltöztetik, etetik, lefektetik aludni — de mire való a papa? — ez neki érthetetlen.

Van még egy rejtélyes személy: a nagynéni, a ki Grisának a dobot ajándékozta. Némelykor megjelenik, azután megint eltűnik. Hova lesz? Grisa gyakran benézett az ágy alá, a láda mögé, a díván alá, de sehol sem találta...

Ebben az új világban, a hol vakítóan ragyog a nap, olyan sok a papa, mama és nagynéni, hogy azt se tudja, kinek fusson elébe. A legkülönösebbnek és legfurcsábbnak mégis a lovak tetszenek. Grisa nézi a lábukat, hogy mozognak és semmit sem ért az egészből. A dadára tekint, hogy segítsen a tudatlanságán, de az hallgat.

Egyszerre rettenetes dobogást hall... Egy csapat katona kipirult arczeal jön az utczán és lassu léptekkel egyenesen felé tart. Grisán végig borzong a félelem, kérdőleg tekint föl a dadára:

nem veszedelmes ez? De a dada nem menekül, nem is sir; tehát nincs semmi veszély. Grisa kíséri szemével a katonákat és elkezd maga is, mint azok, ütemre lépkedni.

A téren két nagy macska szalad át hosszú orral, kilógó nyelvvel és föltartott farkkal. Grisa azt hiszi, hogy most már neki is szaladni kell és iramodik a macskák után.

„Megállj!” — kiáltott rá a dada és erősen vállon ragadja. „Hová akarsz szaladni? Örökösen pajkoskodsz!”

Ott ül egy dada, kis kosara tele narancsokkal. Grisa odamegy hozzá és kivesz egy narancsot.

„Mit csinálsz?” — rivall rá a kísézője. Rácsap a kezére és kikapja belőle a narancsot. „Te ostoba!”

Grisa most szeretne fölvenni egy üvegeserepet, a mely a lába előtt hever és úgy csillog, mint egy kis lámpa. De fél, hogy megint rápacsolnak a kezére.

„Alászolgája!” — hangzik épen mellette egy erős, mély hang és Grisa egy fényes gombu bácsit vesz észre. Nagy öröme ez a bácsi kezét nyújtja a dadának, megáll és beszélgetni kezd. A napfény, a kocsirobogás, a lovak, a fényes gombok, — mindez annyi ujság Grisának, hogy egy csöppet sem fél, sőt örömeiben kacagni kezd.

„Menjünk, menjünk!” — kérleli erős hangon a fényes gombu bácsit és ránczigálja a kabátja szárnyát.

Politikai hírek.

Üdvözlő iratok az új kormányhoz.

Budapest, július 1.

Az új kormány nap-nap után kapja az ország egyes törvényhatóságaitól és a közélet más kitűnőségeitől az üdvözlő iratokat, melyeket az alábbiakban közlünk:

Eszékről táviratozzák a következőket: Vöröcze vármegye főispánja, Chavrak a vármegye nevében, Graf polgármester Eszék városa nevében táviratilag üdvözölte *Khuen-Héderváry* gróf miniszterelnököt és Eszék városa tiszteletbeli polgárát új állásának elfoglalása alkalmából. Üdvözlő táviratot küldtek továbbá *Kolossváry* Dezső honvédelmi miniszternek és *Tomasics* horvát miniszternek.

Győrből táviratozzák, hogy Győr város és Győr vármegye együttesen monstre-küldöttség útján fogja tolmácsolni e két törvényhatóság közönségének tiszteletét, szeretetét, üdvözlését és szerencsekívánatait az új miniszterelnöknek. Kautz Gusztáv dr. a győrvárosi szabadelvűpárt nevében a következő táviratot küldte a miniszterelnöknek:

„Fogadja nagyméltóságod kormányralépte alkalmából egy negyedszázad óta magas személye iránt szívünkben táplált mély tiszteletünknek és ragaszkodásunknak, úgy azon kívánságunknak kifejezését, hogy a haza javára irányzott államférfiúi munkásságát magasstos intencióinak megfelelő fényes siker koronázza.”

Győr város tegnapi közgyűlésében Laszberg Rudolf gr. főispán a miniszterelnöknek *küldöttség* által való üdvözlését indítványozta. A megye és a város együttes deputációját a főispán fogja vezetni. A város nevében a főispán indítványára a következő üdvözlő távirat ment a miniszterelnöknek:

„Régi, mély tiszteletének érzetében, őszinte hálájának és igaz ragaszkodásának tudatában legmelegebben üdvözlő nagyméltóságodat miniszterelnöki kineveztetése alkalmából Győr szab. kir. város közönsége nevében *Zechmeister*, polgármester.”

A tegnapi nap folyamán még számos üdvözlő sürgöny érkezett, melyekből közöljük a következőket:

„A *marosvásárhelyi* szabadelvűpárt excellenziátat bizalommal és hazafias tisztelettel köszönti a kormányelnöki széken és működéséhez Istentől áldást és sikert kíván. Dr. *Kapdebo* Ferencz pártelnök, dr. *Bodola* Ferencz jegyző.”

„Miniszterelnökké történt legmagasabb kineveztetése alkalmából excellenziátat mély tisztelettel üdvözlőlvén, egyben magam és egyházmegyéim részére jóindulatát és pártfogását kérem. *Rádu* Demeter püspök.”

„Hová menjünk!” — kérdezi a bácsi.

„Menjünk!” — erősködik Grisa.

Szeretné azt mondani, hogy jó lenne, ha a papa, mama, meg a kis eziza is jönnének velünk, de a nyelve egészen mást mond, mint a mit mondani kellene.

Nemsokára a dada elhagyja a sétatert és Grisát egy nagy udvarba vezeti, a hol még hó van. A fényes gombu bácsi is követi őket. Óatosan kerülgetik a hórakást és a pocolyákat, aztán fölmennek egy piszkos, sötét lépcsőn és belépnek egy szobába.

Itt nagy gőz van, erős peccsenyszag érzik és a tüzhelynél egy asszony áll, a ki kotelettet süt. A szakácsné és a dada összecsókolóznak, aztán leülnek mind — a bácsi is — a padra és el kezdenek csendesen beszélgetni. Grisának türelhetlen melege van és feszeng a vastag köpenyben.

„Mi lehet itt?” — gondolja és körülnéz.

Látja a sötét tetőt, az ajtófélfát és a nagy, fekete száju kemencét.

„Ma-a-ma!” — kiáltja hosszan elnyújtva.

„Mindjárt mindjárt!” — mondja a dada.

„Várj egy kicsit!”

A szakácsné egy üveget, két poharat és pogácsát tesz az asztalra. A két néni és a bácsi összekocintják poharaikat és többször kiürítik. A bácsi átöleli hol a dadát, hol a szakácsnét. Aztán elkezdnek mind a hárman halkan dalolni.

Grisa huzódik a pogácsa felé, a miből ad-

„Fogadja excellenziátat legmagasabb kinevezéséhez szívből jövő üdvözlőnközt. Vasary Kolos bibornok.”

„*Temesmegye* közönsége nevében, melyhez nagyméltóságodat ifjúkori és kegyeletes emlékek fűzik, tiszteletteljesen és lelkes örömmel üdvözlöm nagyméltóságodat Magyarország kormányának élén. *Kapdebo* Gergely, alispán.”

Veszprém város közönsége nevében a polgármester üdvözlő táviratot intézett *Kolossváry* honvédelmi miniszterhez, *Veszprém* város szülöttjéhez, a melyre most érkezett meg *Kolossváry* következő válasza:

Szeglethy György polgármester urnak, *Veszprém*. Őszinte örömmel vettem szülővárosom tisztelt közönsége nevében honvédelmi miniszterre történt legkegyelmesebb kinevezésem alkalmából hozzám intézett szívélyes és megleghangu üdvözlő táviratát. Ezen szíves megemlékezésükért legőszintebb, hálás köszönetemet fejezem ki s kérem, hogy e köszönetemet szülővárosom közönsége minden egyes tagjának is tolmácsolni kegyeskedjék. Nehéz feladatomban teljes tudatában lépek új működésem körébe azon megmászhatatlan szándékkal, hogy a legfelsőbb trón, valamint szeretett hazánk jólétét és biztonságát előmozdítani mindenkor legszentebb kötelességemnek tartom.

Kolossváry.

Br. Fejérváry Géza katonai szolgálatban. A hivatalos lap királyi kéziratot közöl, melylyel a király *Fejérváry* Géza bárót, ki mint miniszter szolgálaton kívüli viszonyban levő tábornok volt, a várakozási illetékekkel szabadságolt tábornokok sorába helyezte. A királyi kézirat így szól:

Kedves *Fejérváry* báró tábornok! Miután magyar honvédelmi miniszterem állásától való fölmentése alkalmából az Ön kitűnő, nekem szerföltött becses katonai szolgálatait részemre továbbra is biztosítottak tartom, akként rendelkezem, hogy Ön a „szolgálaton kívüli” viszonyból a várakozási illetékekkel szabadságolt tábornokok viszonyába helyeztessék át. Kelt Bécsben, 1903. évi június hó 27-én. *Ferencz József* s. k.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, jul. 1.

A képviselőház mai ülésén már nyoma sem volt a tegnapi mondvaesinált tumultusnak. Az elleazék teljes csöndben, nagy figyelemmel hallgatta meg gr. *Khuen-Héderváry* miniszterelnök rögtönzött beszédét, melyben *Rakovszky* kérdésére tüzetes felvilágosítást adott az intézkedésekről, melyet a kereskedelmi szerződések ügyében tervez. A felvilágosítás teljesen kielégítette a nép-

nak neki egy darabkát. Eszegeti és nézi, hogyan iszik a dada . . . Ő is szomjas lesz.

„Adjál nyanya, adjál!” — kéri.

A szakácsné megitatja poharából. A fueska nagy szemeket mereszt, torzképet vág, köhög és soká hadonázik a kezével. A szakácsné nézi és kaczag.

Mikor Grisa megint otthon van, elkezd a mamának, a falaknak és az ágynak elbeszélni, hol volt és mit látott. Kevesebbet beszél a nyelvével, mint az egész arczával és kezeivel. Mutogatja, hogy ragyog a nap, miként futnak a lovak, mily rettenetes a kemence és hogyan dalol a szakácsné . . .

Este egyáltalában nem bir elaludni. A katonák, a nagy macskák, az üvegeserép, a narancsos kosár, a fényes gombok — minden egymásba foly és ránehezedik az agyvelejére. Hánykodik egyik oldaláról a másikra, izzad és végre az izgalomtól elkezdi sirni.

„Lázad van!” — mondja a mama, a mint kezével a fueska homlokát érinti. „Ugyan mitől lehet ez?”

„A kemence!” — nyögi Grisa sirva. „Vidd el a kemencét!”

„Valószínűleg sokat evett!” — magyarázza a mama.

És Grisa, a kinek fantáziáját az imént látott új élet benyomásai izgatják, kap a mamától egy kanál ricinus olajat.

Ford.: v. b.

pártot és szemelláthatólag a szélsőbalt is, mely már csak a „zászló becsületeért” folytatja a küzdelmet ez annyira veszedelmesnek hirdetett, de valójában igen ártatlannak, sőt szükségesnek bizonyult szándék ellen. Az ülés további folyamán *Tomasics* Miklós horvát miniszternek alkalma nyílt kimutatni a vádak merő helytelenségét, mikkel függetlenségi oldalról illették.

A részletes tudósítás itt következik:

Elnök: Gr. Apponyi Albert.

A kormány összes tagjai jelen vannak.

Elnök az irományok bemutatása után jelenti, hogy a napirend előtt *Rakovszky* István és *Nessi* Pál kértek szót.

Az 1899. XXX. törvényczikk.

Rakovszky István nem szeretné, ha egy pillanatig is kétségben maradna az ország a miniszterelnök szándékai felől. Az 1898: XXX. t.-cz. végrehajtására felelősséget vállalt az egész ellenzék, akceptálták az összes pártok, tehát csak a pártok, vagyis a paktumot kötő pártok közös meg-egyezése alapján változtatható meg.

Feilitzsch Ártur br.: Törvényt az országgyűlés változtat meg. (Zaj a szélsőbalon.)

Rakovszky István: Miután a miniszterelnöknek az erre vonatkozó kijelentése homályos, nyílt és őszinte felvilágosítást sürget.

Polonyi Géza azt tartja, hogy *Rakovszky* felszólalása tulajdonképpen kijátszása a napirendnek, a mennyiben a miniszterelnök programbeszéde amugy is napirendre lett tűzve.

Ólay Lajos: Összepakliztak a miniszterelnökkel.

Kaas Ivor báró: Ti ne vessétek a szemünkre a paklizást. (Derűtség.)

Elnök: Az elnök dolga annak meghatározása, hogy kinek adja meg napirend előtt a szót. (Helyeslés.) A képviselő ur pártja nevében óhajtott a pártközi egyezmény dolgában kérdést intézni a miniszterelnök urhoz. Ehez kétségtelenül joga van s nekem kötelességem volt a napirend előtt megengedni. (Helyeslés a jobb- és baloldalon. Zaj a szélsőbalon.)

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) *Rakovszky* István képviselő ur felszólalása arra indít, hogy kérdésre egyenesen feleljek. (Halljuk! Halljuk!) Teszem ezt annál inkább, mert úgy látom a kérdésnek feltevéséből, hogy feleletem talán nemesak őt, hanem a t. Házat egészében tájékoztatná az iránt, hogy mit gondoltam azon nyilatkozatom alatt, a melyet ezen ügyre vonatkozólag tegnapi beszédemben tettem? (Halljuk! Halljuk!)

Előzőleg azonban arra szeretnék utalni, hogy a t. képviselő ur azt mondotta, hogy mindaz, a miket elősoroltam a mostani szituáció tisztázása érdekében, megfelel annak, a mit szóbeli tárgyalásaink, vagy helyesebben beszélgetéseink alkalmával előadtam, úgy a többi pártok vezérével, mint vele szemben is. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Fölemlíti a t. képviselő ur, hogy novumnak tekinti azt, a mit e tekintetben mondtam. Igenis elismerem, hogy e kérdésről nem szóltam. Én csak a dolgok folyamán jöttem arra rá, hogy valószínűleg nagy nehézségbe ütközött volna e kiegyezési törvényjavaslatoknak még a szűnődő előtt való letárgyalása. Mindnyáján emlékezünk talán arra, hogy beszélgetéseink folyamán utaltam mindazon ügyekre, a melyek első sorban sürgősen volnának elintézendők. Ezek között az ország érdekében levőnek, sőt mint egyik legsürgősebb teendőt, épen a kiegyezési tárgyalásoknak befejezését említettem, különös tekintettel épen arra, hogy az ország érdekét a külállamokkal való viszonyunkban gazdasági tekintetben minél hathatósabban megvéddessük. En részéről ma is azt mondom, a mint tegnap is volt alkalmam beszédemben azt kifejteni, hogy igen nagy érdeke az országnak ezen alap megteremtése a kiegyezési törvények elfogadása által, mert ekkor szabad kezünk lesz a törvények alapján a külállamokkal tárgyalni, a mit ma nem tehetünk meg. Ezért mondom ma is, hogy jobban szeretném, kívánuám és óhajtanám az ország érdekében, hogy ezen kiegyezési törvények mielőbb megalkottassanak. Kijelentem azt is, hogy ha a t. Ház hozzájárul, én rögtön

kész vagyok arra is, hogy az egész nyarat itt a Házban töltsük azért, hogy tüzetesen megvitassuk a kiegyezési törvényeket, mert a világért sem szeretném a dolgunkat azt a színezetet adni, mintha ezen törvények letárgyalását siettetni akarnám, tartamuk elbírálásának kárára. (Helyeslés.) De, ha azt e nélkül el lehet érni, én azt hiszem, mindnyájunknak ezen kellene lenni, félre téve minden személyes kényelmi szempontot és hozzá kellene ehhez látni, (Élénk helyeslés a jobboldalon.) mert ekkor magától elesnek a szükség egy olyan intézkedésnek, a melyről tegnap szóltam. Azon feltevésben azonban, hogy talán még sem tudjuk e javaslatokat a szünet előtt letárgyalni, gondoltam arra, hogy figyelmeztetem a t. Házat, hogy előállhatnak olyan viszonyok, a melyek az ország érdekében oly törvényes intézkedéseket követelnének, a melyek, legalább egy bizonyos keretben, lehetővé tennék az ország érdekeinek megvédését. Ez nem volna egyéb, mint hogy — a mint ezt már tegnapi beszédemben, bárasak igen tág értelemben, mondtam — a kormány az 1899: XXX. t.-cikkkel szemben egy bizonyos kivételre nézve felhatalmazást kérne. (Ellentmondások a szélsőbaloldalon.) Akkor is igen óvatosan formuláztam és így formulázom e perczen is nyilatkozatomat, mert magam sem tudnám megmondani, mily mérvű volna, mire terjeszkedne ki ez a felhatalmazás és miesoda kikötések mellett lehetne azt igénybe venni, mert korántsem szeretném az ország jogait bármi tekintetben lekötöni. (Helyeslés a néppárton.) Ellenkezőleg csak egy módon szerettem volna ezen az uton az ország érdekeinek megvédésére találni. (Helyeslés.)

Nem is a törvény elvének módosításáról lenne szó, hanem ez ellenkezőleg csak egy kivételes intézkedés volna. Azt lehetne mondani: exceptio affirmati regulam. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Nem megyünk ám bele!) Különben az 1899: XXX. t.-cikknek ezéja tulajdonképen már el is éretett. (Halljuk! Halljuk!) Emlékezzünk csak vissza az akkori tárgyalásokra. Ez a törvény tulajdonképen azért létesített, hogy Ausztriával való viszonyunkban egy olyan vámtarifa megkötése biztosítsa, a mely az ország érdekeinek jobban felel meg, mint az eddigi. A mint méltóztatnak tudni, a t. Ház asztalán levő törvényjavaslatok közül ez — a mennyiben ezt a sajtó útján közrekerült nyilatkozatokból meg lehet ítélni — találkozott jóformán közhelyesséssel. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem lehet érteni! Halljuk! Halljuk!) Az a cél mindenesetre eléretett, — bármiképen bíráltassanak is meg ezek az új vámtarifák — hogy azok megkötése sikerült, a mennyiben meg egyezés jött létre a kormányok között. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) És e célból alkottatott meg tulajdonképen az 1899: XXX. t.-cz.

Az igen t. képviselő ur felemlítette, hogy miután e törvény paktumszerűleg létesült, (Halljuk! Halljuk!) annak módosítása is csak ezen az uton volna lehetséges. Ezzel szemben azonban figyelmeztetnem kell a t. képviselő urat és a t. Házat is arra, hogy egy hasonló tárgyalás alkalmával — ha nem eszélődöm — Széll miniszterelnök elődöm kijelentette itt a Házban az egész Ház helyeslése mellett, hogy a paktum már konzummálva van, miután elérte azt a célját, a melyért annak idején kötöttet. (Ugy van! jobbfelől.)

Ugron Gábor: Feltételei azonban állnak!

Perczel Dezső: A pártközi értekezlet nem törvényes faktor! (Tetszés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon. Elnök esenget.)

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Különben azt hiszem, nincsen az ország érdekében, (Zaj. Halljuk! Halljuk!) hogy ilyen módon intéztessenek el a közügyek. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Én azt hiszem, sokkal jobban felel meg az alkotmányos élet követelményeinek, ha az ország ügyei nyíltan, e Ház előtt intéztetnek el (Élénk helyeslés a jobboldalon és a szélsőbaloldalon.) és ne kössék magukat le a pártok és a kormány egymással szemben. A kormány a maga felelőssége alatt idehozza a t. Ház elé propozícióit és mindenkinek módjában van azokról a maga véleményét megmondani és eljárását a szerint irányítani. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

De más részről én nem gondolom, hogy egy

ilyen törvényt a pártok hozzájárulása nélkül megteremteni lehetne. Hiszen a pártok itt vannak benn a képviselőházban, a ház tagjai azok, a kik pártokra vannak feloszolva és azoknak itt a nyílt küzdőtéren való megegyezése lényegében az, a mi itt határozatba megy. (Ugy van! jobbfelől.) Nem zárkozom el az elől, (Halljuk! Halljuk!) hogy ilyen kérdések elbírálásánál minden obligó nélkül a pártok vezető férfiával érintkezésbe lépjek, hiszen mindnyájunknak érdeke volna, hogy tárgyalásaink simán folyjanak le. (Tetszés a jobboldalon.) Ennek érdekében a magam részéről minden lépésre kész vagyok, de lekötöni a kormányt, vagy a pártokat: ez, azt hiszem, csak újabb esetleges félreértésekre adhatna alkalmat, a melyeket pedig az ország érdekében lehetőleg kerülni kell. (Helyeslés a jobboldalon.)

A dologra magára visszatérve, az én tegnapi nyilatkozatom, a mely elég óvatosan volt koncipiálva, a mint hangsúlyoztam, az Olaszországgal kötendő szerződést illetné.

Szatmári Mór: Első sorban? Nem kizárólag? (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Azonnal megmagyarázom. Remélem, meg fogjuk egymást érteni.

Az Olaszországgal való szerződés épen a mi érdekünk szem előtt tartása mellett — a mi részünkről — mondatott fel. Ez a szerződés év végén lejár. Gondoskodni kellene tehát arról, hogy e téren valami történjék abból a célból, hogy e reánk nézve természetesen kedvezőbb szerződés megkötéséhez jussunk.

Erre céloztam nyilatkozatommal és semmi egyébbe. Nem szerződés kötésére kérnék engedélyt, hanem csak arra, hogy bizonyos tárgyalásokat indíthassunk meg, a melyek nem kötnék sem a kormányt, sem a t. Házat, hanem csak előkészítő, előzetes, minden lekötöttséget kizáró lépések volnának... (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) azon erélből, hogy a mikorra bekövetkezik az az idő, (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) — a mint a vámtarifa meglesz, akkorára már egy bizonyos előkészített materiáleg legyen a kormány kezében, hogy magához a szerződés kötéséhez hozzáfoghasson. Olyan eset is fordulhatna elő, hogy esetleg szerződéskötésre is külön engedélyt kellene kérnie, erről azonban majd annak idején, ha megint az ország érdeke ezt különlegesen követelné, lehetne szó. Remélem, hogy nem lesz erre szükség, remélni akarom, hogy mielőbb letárgyaljuk a kereskedelmi szerződést és a vámtarifát és akkor azután megszűnik e téren minden aggodalom.

Annak, hogy az alkotmányos rend helyreállítását elérjük, egyáltalában nem tettem feltételvé egy ilyen törvényjavaslat elfogadását. Én csak mint eszmét vetettem fel, hogy esetleg az ország érdekei megóvása szempontjából egy ilyen kivételes intézkedésre szükség lehetne és az esetben volnék bátor azzal állítani. Nem akartam az országot e tekintetben homályban hagyni. Hanem, ha nem mondjuk meg, hogy miképen akarunk e főfontosságú gazdasági érdekekről gondoskodni, akkor egész joggal aggodalom terjedhetne el az országban az iránt, hogy hát tulajdonképen miesoda állapot fog bekövetkezni... (Helyeslés jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Nem jönne be az olasz bor! (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: ... — most expliczite beszélek — ha az olasz szerződést illetőleg gondoskodás idejében nem történik. Arra akartam csak a figyelmet felhívni, hogy ha szükség lesz, kivételes törvényes intézkedéssel kívánunk gondoskodni arról, hogy az ország érdekei megóvassanak. Ezen feltételeket is akkor fogjuk megállapítani, a melyek alatt egy ilyen felhatalmazást kérni lehet. Majd akkor, ha rákerül a sor, lesz az elbírálás tárgya, hogy milyenek legyenek a feltételek. Ma, ennek formáját még nagy körvonalokban sem tudnám kifejezni. Azért azt hiszem, hogy a t. képviselő ur megnyugvására fog szolgálni kérdésre most adott feleletem, a mely lényegében oda terjed, hogy én nyilatkozatommal legkevésbé sem akartam elébe vágni annak, hogy az ország

jogait bármily tekintetben lekössem! legkevésbé gondoltam pedig arra, hogy egy ilyen kivételes intézkedés érintse az 1889-iki törvényben lefektetett elvet! nem gondoltam arra, hogy ezen kivételes intézkedés szerződéskötési jogot adna a kormánynak, csak azt gondoltam és így is kontempláltam, hogy erre szükség lesz, ha a szerződések iránti tárgyalások megindításához egy bizonyos alapot kell nyújtani.

Polonyi Géza: Olyan nincs!

Krasznay Ferencz: A szerződés előfeltétele a vámszövetség!

Gr. Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: A mint tegnap kifejezetten is elmondtam, ma is ismétlem, csakis a tárgyalások megindítására való tekintettel, nagy országos érdek megvédésére gondolok ezzel. Ennek akartam kifejezést adni és nagyon örvendének, ha nyilatkozatommal a képviselő urat és a t. Házat is megnyugtathom. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Rakovszky István megnyugvással fogadja a miniszterelnök nyilatkozását. Mindazonáltal fentartja azt, hogy a törvény, bár a törvényhozás útján, de csakis az összes pártok által módosítható.

Kossuth Ferencz meggyőződése szerint Magyarország érdekeit a vámtarifa nem védi. Mindazonáltal nagy védelmi fegyver kezünkben az 1899: XXX. t.-cz. s nem hiszi, hogy e fegyvertől az országot meg akarják fosztani.

A póttartalékosok behívása.

Nessi Pál éles szavakkal kel ki az ellen, hogy a nyár folyamán póttartalékos napszámosokat és munkásokat gyakorlatra behívtak. A 39., 49. és 67. ezredeknél ez már meg is történt. Kéri a honvédelmi minisztert, hogy sürgősen intézkedjék.

Kolossváry Dezső honvédelmi miniszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő ur kérdése folytán az ügyről sürgősen tájékoztat fogok szerezni, intézkedéseim eredményét pedig annak idején a t. képviselőház tudomására fogom hozni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mikor?)

Polonyi Géza: Mi a miniszter ur álláspontja, azt tessék megmondani!

Nessi Pál úgy látja, hogy a miniszter félreértette őt, a mennyiben azt hitte, hogy esetleg az aratás után is intézkedhetik. Távirati intézkedést sürget.

A kormány programja.

A kormány programja fölött megindult vitában ma az első szónok **Barabás Béla** volt. Nyilván a függetlenségi párt harcias részének nevében beszélt. Igyekezett indokolni a szélsőbali új haditervet és kérdezte a kormányelnököt, hajlandó-e a magyar vezényleti nyelvet statuáltatni? Hajlandó-e a magyar katonai oktatást életbeléptetni? Hajlandó-e intézkedni az iránt, hogy a hadsereg a magyar alkotmányra esküt tegyen? Ezekre a kérdésekre való választól tette függővé a harcz beosztását.

Tomasics Miklós horvát miniszter szólalt fel ezután, reflektálva a támadásokra, melyekkel hazafias érzületét illették. A miniszter könnyűszerrel beigazolta, hogy az ellenzék tökéletesen félreértette őt.

Barabás Béla t. képviselő ur — ugymond a miniszter — kifogásolta multkori beszédem utolsó passzusát, a melyben azt mondtam volna, hogy a magyar nemzetnek csak azután lesz joga a hadseregben a magyar vezény- és szolgálati nyelvet kivívni, a mikor 20 milliónyi számban lesz. Én azonban ilyesmit ilyen általánosságban nem mondhattam; mert ha mondtam volna is, annak semminemű értelme sem volna. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Halljuk! Halljuk!)

Egy passzust a beszédemből kivenni s azután azt kifogásolni, kritizálni: ezt én nem tartom helyesnek, mert ezt a passzust is az egész beszéd szellemének figyelembe vételével kell interpretálni.

Miről volt, t. Ház, szó annak idején, a mikor mint képviselő beszéltem? Arról, hogy hangsúlyoztam azt, hogy lehetnek jogos követelések, de hogy azok nem minden pillanatban időszzerűek, még pedig azért nem, mert nem lehet azoknak a követeléseknek kivívását minden pillanatban elérni.

Azután azt mondtam, hogy a horvátok igazán szeretnék, ha a t. ellenzék elérné azt, a mit elérni kíván. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Nem fogok szóról-szóra idézni, hanem csak az egészet értelmét adom vissza. Azt mondtam, hogy az igen t. ellenzék, ha eléri célját, ez Horvátországnak is javára szolgál. Miért? Mert a kiegyezési törvény világosan azt mondja, hogy Horvát-Szlavonországokban a hivatalos nyelv a horvát. Ez foganatosított is, a minnek bizonyítéka az, hogy a horvát-szlavon honvédségi kerületnél a szolgálati nyelv a horvát. (Egy hang a középben: Micsoda törvény alapján?) Argumentáció ekkor az volt, hogy ha lesz külön magyar hadsereg, akkor a kiegyezési törvény értelmében és szellemében Horvát-Szlavonországban az lesz a szabály, a mi most a honvédségnél.

Azután beszéltem az időszerűségről és azt mondtam, hogy csak az igen t. ellenzék nemely tagjának argumentációját akarom megvilágítani, vagy valódi értékére leszállítani, mert az egyik argumentum az volt, hogy 20 milliónyi nemzetnek van joga és ereje ezt kivívni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem így volt. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Én csak ezt az egy argumentumot vettem fel és azt akartam megvilágítani, hogy ez a sillogizmus, a melyet az igen t. ellenzék egy, de talán több tagja is kifejtett, — a mi most mindegy — nem sillogizmus, hanem tulajdonképpen paralellogizmus, mert a sillogizmusnak egyik tétele az volt, hogy 20 milliónyi embernek van joga és ereje, mi pedig 20 milliónyi nemzet vagyunk, tehát van erőnk ez idő szerint ezt kivívni. E szempontból akartam azt mondani, hogy ez a sillogizmus nem egészen jó.

Erről a kérdéstről azonban bővebben egyáltalában nem szóltam, mert nemcsak ezt az egy argumentumot hozta fel az igen t. ellenzék, hanem igen sok más súlyosabb argumentumot is. Az már most más kérdés, hogy jó volt-e az én érvelésem, vagy nem? Más kérdés, hogy sillogizmus vagy paralellogizmus volt-e a t. ellenzék részéről, hanem az a fontos kérdés, hogy akartam-e vagy sem gunyolódni? (Egy hang a szélsőbaloldalon: Még az kellett volna! Zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Azt pedig könnyű lesz nekem bebizonyítanom, hogy nem akartam, mert ha gunyolódni akartam volna, akkor... (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Kidobtuk volna! Nagy mozgás jobbfelől.)... még sokkal jobban kigunyoltam volna a horvátokat is és a horvát nemzetet.

Hogy pedig olyan monstruózus fenomen volt-nék, hogy saját nemzetemet és anyanyelvemet is ki akarnám gunyolni, ezt, azt hiszem, hogy az igen t. ellenzék maga sem fogja elhinni.

Fölzsoláláskor egy argumentáció ellen voltak aggályaim és ezen aggályaimat fölhoztam, — ez az egész. Most csak arról lehet szó, hogy szerencsés volt-e részemről ez az argumentáció, vagy szerencsétlen? (Fölkiáltások a szélsőbaloldalon: Ugy látszik, szerencsés volt! Mozdás jobbfelől.) E tekintetben lehetnek a vélemények különbözők.

Miután már mondtam, hogy ez a támadás nem volt egészen igazságos, most még csak azt akarom kijelenteni, hogy a t. miniszterelnök urral is igazságtalanok voltak, még pedig azon oknál fogva, mert az igen t. miniszterelnök ur annak idején mint bán ezt az argumentációt kifogásolta. Én tehát nem azon oknál fogva lettem miniszter, mert ezt az argumentációt tettem, hanem dacára ennek azért, mert az igen t. miniszterelnök ur ismeri érzelmeimet és mert érzelmeim olyanok, a melyek szükségesek a magyar és horvát testvéries viszony ápolására. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) És ezen érzelmeim meg fognak maradni és nem fognak elmérgesíttetni sem a magyar, sem pedig a horvát ellenzék részéről felhozott támadások által, mert az én hazafiságom olyan, hogy csak örülök azon támadásoknak, a melyek igazságtalanok. És én sokkal jobban is szeretem, ha kifogásolni fogják eljárásomat, mert ezzel nagyon sok kérdés fog tisztáztni, mert ma főleg az a baj, hogy sok magyar-horvát kérdés azért nincsen tisztázva, mert itt a házban fel nem hozatott. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Ezeket azért mondtam el, mert ez szóvá té-

tetett; hogyha pedig később beszédem politikai részét is kifogásolni fogják, lesz szerencsém arra is felelni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Az ülés utolsó szónoka **Eötvös Károly** volt. Azzal kezdte, hogy ő az új kormányelnök programját tudomásul nem veszi. Ellenzéke marad közjogi állásánál fogva, de egyéb okokból is.

— Mindenekelőtt is azt kértem, ugymond, hogyan került ide a kormányelnök ur? Ide csöppent. Valami olyat hallottam, mintha Tisza István gr. ajánlotta volna. Minő jögon? És ki ajánlotta Tisza István grófot? Ez a sötétség is egyik ok, a miért én beköszöntőjét tudomásul nem veszem.

Fejtegette azután a szónok, hogy Khuen-Héderváry grófnak egyetlen pártban sem volt gyökere, majd visszatért arra, hogy ezelőtt kilenc esztendővel Khuen-Héderváry grófnak kormányalakítási vállalkozása balsikerral végződött s ebben Darányi miniszternek jelentékeny része volt.

Humorizált azután Eötvös még vagy egy félórát, foglalkozva a kormányelnök egyes nyilatkozataival.

A vitát holnap folytatják.

H I R E K.

Kolozsvár, jul. 2.

— **Előfizetési felhívás.** Előfizetést nyitunk a „Magyar Polgár“ XXVI-ik évfolyamának második felévére. Olvasóink a mostani mozgalmas időkben is meggyőződhetnek, hogy a „Magyar Polgár“ mindig gyorsan és feltétlenül hiteles tudósításokkal tájékoztatja közönségét a fontosabb eseményekről. Munkatársaink száma megszaporodván, most az eddiginél is teljesebb mértékben felelhetünk meg annak a kötelességnek, hogy a „Magyar Polgár“ ne csak megbízható, hű tükre legyen a nap eseményeinek, hanem összes rovataiban érdekes, változatos, irodalmi színvonalon álló olvasmányt nyújtson.

A kiadóhivatal kéri az előfizetési díjak mielőbbi beküldését.

A Magyar Polgár

előfizetési árai:

Egész évre	28 K.
Fél évre	14 K.
Negyed évre	7 K.
Egy hónapra	2 K. 40 f.

— **A hivatalos lapból.** A pénzügyminiszter Wagner Elek bányatiszt-jelöltet a zalatnai főbányahivatali pénztárhoz ellenőrző segédmérnök-ké, dr. Hidró Jenő műtőorvost a rézbányai bányahivatalhoz ideiglenes minőségű bányaróvossá kinevezte. — A kolozsvári ítélőtábla elnöke Simbringer Frigyes végzett joghallgatót a kolozsvári ítélőtábla kerületébe díjtalan joggyakornokká, Duha István végzett joghallgatót a kolozsvári ítélőtábla kerületébe díjtalan joggyakornokká nevezte ki. — A marosvásárhelyi ítélőtábla elnöke Gross István és Constantinescu Viktor erzsébetvárosi törvényszéki díjtalan joggyakornokokat a marosvásárhelyi ítélőtábla kerületébe díjas joggyakornokká nevezte ki.

— **A király utja.** Bécsből vett értesítés szerint a király kedden délben Braunauba érkezett a város 700 éves fennállásának jubileumi ünnepére. A diszszázad megsemlélése után ő Felsége a lakosság viharos ovációi közt **Lajos Viktor** főherczeggel a városi plébániatemplomba hajtatott. **Fink** polgármester beszédet intézett a királyhoz, a melyben megköszönte a látogatást. A király meleg szavakban válaszolt. A városházáról a király a főherczeggel gyalog az Iun hidjának megtekintésére indult. Egy 90 éves veteránnak a király meghagyásából 200 koronát adtak. Ezután a király a pályaudvarra

hajtatott és az udvari vonatra szállt, mely a lakosság viharos ovációi közt indult utnak. Braunauból Benzingbe érkezett a király, a honnan Schönbrunnba hajtatott.

— **Előkészületek az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésére.** A magyar orvosok és természetvizsgálók szeptember hóban Kolozsvárt tartandó vándorgyűlésének előkészítési munkálataival serényen foglalkozik a helyi bizottság. A napokban megalakult a *kalauzoló- és szórakoztató-bizottság*, legutóbb pedig a *hölgybizottság*. Az előbbi gr. **Béldi Ákos** főispán elnöklete alatt tartotta alakuló ülését, melyen dr. **Rigler Gusztáv** egyetemi tanárt választották meg elnök-ké.

Rigler Gusztáv az elnöklést átvevén, titkároknak: dr. **Genersich Gusztáv**, **Páter Béla**, **Szabó Imre** és dr. **Tompa János**; jegyzőnek: dr. **Filop Gyula**; pénztárosnak: dr. **Issekutz Hugó** választották meg.

Elnök jelentette, hogy a társas ebédek rendezésére alkalmas helyiségeket megvizsgálván, úgy találta, hogy a New-York-szállodában 200, a sétatéri kiosk fedett udvarán 350, a Központi szálló udvari helyiségében 200 személyre van elég hely. Javasolja, hogy mindhárom helyiség tulajdonosát szólítsák fel 4 koronás ebéd adására szept. 6-án d. u. 2 órakor, mert az előjelekből azt hiszi, hogy a vándor-gyűlésnek legalább 600—700 tagja lesz, s így azok egy helyen el nem fognak férni. A bizottság ezen intézkedésen kívül elfogadta azt is, hogy szept. 5-én este az ismerkedés a „New-York“-szállodában tartassék. Felkérte továbbá a bizottság **Megyeri Dezső** színház-igazgatót, hogy 6-án este diszeloádást rendezzen, s arra a vándorgyűlés tagjainak mérsékelt áru jegyeket bocsáson rendelkezésére. Felkérte továbbá a kolozsvári nőegyletet, hogy a Lövöldében 6-án d. u. népiünnepet rendezzen.

A bizottság tisztikara, Kolozsvárról térkép-pel ellátott, két nyomtatott ivre terjedő ismeret-fog szerkeszteni, a melyet a tagok ingyen kapnak.

Legfontosabb azonban a bizottságnak a központi irodára vonatkozó határozata. **Rigler** tanár előterjesztésére ugyanis elhatározták, hogy a központi egyetem I. emeletén levő s az egyetem-utczára néző 3 nagytermet rendezik be irodának. Itt lesz a posta, a hol úgy a vidéki, mint a helybeli tagok az összes leveleket, programokat, napi közlönyt, meghívókat, jelvényeket stb. naponta átveszik. Ugyanitt lesz az a pénztár, a hol a színházi és bankett-jegyeket kapják, valamint az is, a melynél a tagsági jegyeket megszerezhetik. Ugyanitt lesz a permanens kalauzolók és a hölgybizottság helyisége is, úgy, hogy az idegenek minden pillanatban megkaphatják a kívánt felvilágosítást és vezetőket is. Az utóbbira, vagyis a város közintézményeibe való kalauzolásra az egyetem orvosi és természettudományi karának asszisztenseit kérte föl az elnök, a kik azt már el is vállalták. Beérkezett az elnökséghez a legtöbb közintézet átirata is, melyben jelentik, hogy a vándorgyűlés tagjait szívesen látják.

A megalakult *hölgybizottság* elnökévé **Purjess Zsigmondné**, alelnökeivé **Szavcsina Gézané** és **Hoór Károlyné**, titkárává dr. **Óvári Elemér** választották. Az elnökség a napokban küldi szét városunk 80 urnőjéhez a felkérést, hogy a bizottságba lépjenek be. Elhatározta, hogy a központi irodában szintén permanenciában lesz. Szept. 6-án d. u. a fellegrvári katonai mulatóban, a melynek ez alkalomra való átengedése iránt kérést intéznek, összejevetel lesz, 7 én d. u. pedig a Társadalom helyiségébe gyűjti össze a vándorgyűlés hölgytagjait, kalauzolni fogja a hölgyvendégeket és szórakoztatásukról gondoskodik. A végleges programot augusztus utolsó napjaiban tartandó ülésén állapítja meg. Ismerve a bizottság vezetőségének buzgalmát és agilitását, bizvást mondhatjuk, hogy idegen hölgyek egy perezig sem fognak városunkban unatkozni.

Kérdezősködésekre szívesen ad szóval (d. e. 10—12, d. u. 3—4) és levélben is felvilágosítást az elnökség, mely a vándorgyűlés megnyitáig a *közegészségtani intézetben* (Mikó u. 1.) tart irodát.

— **Szell Kálmán — a Fehér-Kereszt elnöke.** A Fehér-Kereszt-Egylet jul. 7-én délután 4 órakor a Központi Takarékpénztár épületében rendkívüli közgyűlést tart. E közgyűlésen fogja az igazgatóság bemutatni gróf Teleki Géza levelét, a ki, mert vidékre költözött, az elnöki tisztről közszajnákozásra lemondott. Az egyesület vezérfőfiai az elnökségre Szell Kálmán megválasztását fogják a közgyűlésnek javasolni, ki az országban az állami gyermekvédelemnek megteremtője és ki ezen a téren kifejtett uttörő munkássága által a társadalompolitikai törvényhozás terére lépett.

— **Islandi szobrász Kolozsvárt.** Egy jeles művész, a távoli észak szülötte, időzik most vendégül Kolozsvárt. Einar Jónsson islandi szobrász-művész Rómából Kolozsvárra érkezett. A nagytehetségű művész, ki két év előtt a „Száműzött” szobrával keltett a külföldön nagy feltűnést, dr. Szász Zsombor meghívására látogatott el városunkba, hol két hetet fog tölteni, s ez idő alatt barátja, dr. Szász Zsombor vendégszerető házában lesz vendége. A művész megérkezése után mindjárt felkereste Mátyás király szobrát, melyről külföldön is sok dicsőet hallott. Elragadtatással szemlélte a hatalmas művet és nagy hódolattal nyilatkozott annak remek művészi szépségéről. Rendkívül érdeklődik a magyar népviseletek és típusok iránt s ennek tanulmányozása céljából több kirándulásokat is fog tenni dr. Szász Zsombor társaságában az erdélyi vidékekre is.

— **Lejárt irodalmi pályázat.** Az Erdélyi Múzeum-Egylet által hirdetett Kovács Sámuel féle balladapályázat, mely balladára, vagy azzal rokon magyar történelmi tárgyú kisebb elbeszélésre volt kitzítve, a határnapig 13 pályamű érkezett be. A művek bírálatára az egyület *Ejtszaki* Károlyt, dr. *Osengeri* Károlyt és dr. *Versényi* Györgyöt kérte fel, kik az igazgató-választmányhoz terjesztett jelentésükben elmondják, hogy a pályázat eredménye megdöbbentően siralmas. A beadott pályaművek teljesen értéktelen gyarlóságok. Bár a bírálók hajlandók lettek volna oly műnek, mely legalább a közölhetőség mértékét megüti, a pályadíjat kiadni, de a művek átolvasása után ezt nem javasolhatják. Az Erdélyi Múzeum-Egylet igazgató-választmánya ennek folytán azt határozta, hogy a pályadíj ki nem adható és a 2000 korona évi kamatát a tőkéhez csatolják.

— **A honvédek gyakorlatai.** A kolozsvári 21. honvéd gyalogezred e hónap elsejével kezdte meg ezredgyakorlatait, *Szauter* Gáspár ezredes vezetésével. A gyakorlatokat most Kolozsvár környékén tartják s ez okból az ezred Kolozsvárt van összpontosítva. A Désen és Nagynyeden állomásozó zászlóaljok tegnap már megérkeztek és az elszállásolásuk is megtörtént. A dési zászlóalj parancsnoka *Szabó* János őrnagy, a nagynyedie *Foglár* őrnagy. Az ezredgyakorlatok július végéig tartanak.

— **Érettségi vizsgálatok.** A tegnap értek véget az érettségi vizsgálatok az unitárius kollégiumban. A vizsgálat eredménye szerint jelesen végzett 2. u. m. *Bock* Alfréd és *Rosenfeld* Aladár. Jól értett 5. Elégségesen értett 20. Szeptemberi javító-vizsgálatra visszavett 19 tanuló. A jelesen érettek közül a br. *Petricevich-Horváth* Kálmán főgondnok ajándékából 200 korona jutalmat nyert sorshuzás útján *Bock* Alfréd.

— **Könyvnyomdászok tánczvigalma.** A kolozsvári könyvnyomdászok régtől óta jóbíró nyári táncmulatságukat az idén július hó 12-én rendezik — szakegyesületük javára — a Lővöldében. A buzgó rendezőség élén *Vogel* Károly t. b. elnök áll. Bizottsági elnök *D. Deák* Ferencz; alelnökök: *Bálint* Ödön, *Turcsa* Gergely; pénztáros: *Nusbächer* Jakab; ellenőrök: *Ádám* Sándor, *Tókes* Sándor; jegyző: *Geréb* József; tánczrendező: *II. Kovács* Gyula; r. bizottsági tagok: *Acsádi* Lajos, *Diószegi* Márton, *Jaskó* János, *Jordáki* Lajos, *Kiss* József, *Lengyel* Albert, *Lechner* Emil, *Maknics* Albert, *Marosán* János ifj., *Miklé* Dániel, *Rossmann* Samu, *Schildkraut* Izsák, *Schwartz* József, *Török*

László. A zenét a Nemzeti Színház zenekara fogja szolgáltatni *Hambrich* K. vezetése alatt. Belépő díj személyenként 2 kor., 3 személyre családjegy 4 korona. Jegyek a „Magyar Polgár” könyvnyomdájában válthatók.

— **Ferdinánd király emlékezete.** Budapestről írják, hogy a Mátyás-templomban tegnap délelőtt *V. Ferdinánd* magyar király emlékeztetése hivatalos istentisztelet volt. A főszentélyben külön helyen ült *József* királyi herceg, míg a királyi oratóriumban *Klotild* királyi hercegné székelt. A kegyuri székeket *Márkus* József főpolgármester, *Almády* Géza tanácsos és *Rényi* Dezső főjegyző foglalta el. A tábornoki kar tagjai *Lobkovitz* Rezső hadtestparancsnok vezetésével jelentek meg. A gyászmisét *Nemes* Antal dr., budavári apátplébános czelebrálta nagy segédlettel.

— **A Teleki Blanka-kör beszámolója.** A kolozsvári Teleki Blanka-kör, mely immár tizennégy esztendő óta teljesíti nemes hivatását eredményes buzgalommal, az 1902—903. évről most számol be kiadott évkönyvében. Az évkönyv adatai szerint van a körnek 206 rendes tagja, az idei tiszta bevétel 274 korona, mely a tagsági áthozattal 764 korona. Ebből az összegből időszakonként segélyez — mint a jövő iskolai évben is — egy Párisba tanulmányutra ment magyar tanítónőt. Az évkönyv végén található *Gunszt* Bertalan érdekes és becses adatokban gazdag felolvasását *Ruttkainé Kossuth* Lujzáról.

— **Az ev. ref. egyházkerületi értekeztet Tordán.** Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „Egyházi értekezlete” — mint jeleztük — tegnap tartotta évi rendes közgyűlését Tordán, a város közgyűlési termében. A közgyűlés után az 6-tordai templomban 1/10 órakor istentisztelet volt, melyen *Füsi* Sándor 6-tordai ev. ref. első pap mondott megható imát. Ezek után *Bartók* György dr. ev. ref. püspök tartott főnszárnyaló szép egyházi beszédét. Az istentiszteletet diszgyűlés követte, melyen dr. *Nagy* Károly olvasta föl győztesen a mai napra rendezett és elnyert gróf *Kuun* Géza v. b. t. t. világi elnök gyönyörű beszédét „Torda és a reformáció” czimen. *Jancsó* Sándor nagyenyedi papnak érdeklődéssel és figyelemmel hallgatott értekezése következett. A diszgyűlést a Himnusz elénekléssel fejezték be. Diszgyűlés után 1/2 órakor társas ebéd volt a Korona-szállóban. Délután 5 órakor *Dési* Gyula egyházi elnök vezetésével értekeztet tárgyaló ülés következett, melyen több apróbb ügy, pénztárnoki és titkári jelentés került tárgyalásra. Este 8 órakor hangverseny volt a Vigadó nagytermében. A hangverseny-estnek élvezetes pontjai voltak: *Szabolcska* Mihálynak, a kiváló költő-papnak felolvasása, ki saját szerzésű újabb költeményeit olvasta fel; *Tólvölgyi* Margitnak hatásos szavalata, ki *Felszeghy* Dezsőnek drámai erejű „Fejedelem” cz. költeményét adta elő, zajos tapsok mellett. *Zsiamond* Ferencz magyar dalokat énekelt. Végül *Rosenfeld* Aladár művészi zongorajátéka ragadta el a közönséget. *Király* Béla hagymásbodonai lelkész hegedű-szólóját zajosn megtapsolták. A hangversenyen nagyszámú közönség vett részt.

— **Lélekkufár asszony.** A vasuti rendőrség tegnap lélekkufárkodáson érte rajta *Lax* Béláné rosvott multu, több ór büntetett asszonyt, ki két leányt akart a vidékre szállítani. A rendőrségen a két törbecselt leány tett jelentést, s ezek alapján megindították a törvényes eljárást *Lax* Béláné ellen, kit már egy jogerőre még nem emelkedett bírói ítélet szerint kiutasítottak Kolozsvár területéről.

— **Új csendőrkerület.** Az ujonnan föllállított VII. csendőrkerület *Brassóban* e hónap első napjával kezdte meg működését. Az új csendőrkerületi parancsnokság hatásköre Brassó, Háromszék, Fogaras, Szeben, Hunyad és Krassó-Szörény megyékre terjed ki. Az új kerület parancsnoka dombrádi *Nagy* Gyula alezredes lett, parancsnok-helyettes *Szöcs* Mihály törzstiszt; második törzstiszt: *Sárpy* György őrnagy; százados hadbíró: *Mihálovics* Dezső; főhadnagy segédtsízt: *Domby* Sándor; oktató tsízt: *Doroghy* József hadnagy; számvivő főhadnagy: *Mateka* János; számvivő hadnagy: *Halamka* Ferencz s azonkívül 10—12 irodai altiszt működik a parancsnokságánál.

— **Gábor Áron-emlékünnepe.** Mint már jeleztük, a székely ágyuhős sirjánál a mai nap folyamán szép ünnepélyvel rója le a kegyelet és emlékezés adóját Háromszék megye közönsége. Az eresztvényi sirnál a kolozsvári egyetemi ifjuság nevében *Csutik* István tart beszédet és *Incze* Gábor theologus hazafias költeményt szaval. Az ünnepélyen *Balogh* Jancsi kolozsvári zenekara játszik.

— **Püspöki látogatások.** Dr. *Bartók* György, az erdélyi ev. ref. egyházkerület püspöke augusztus hó 22—30 ig meglátogatja a görényi egyházmegye egy részét. A püspök utjában templomot is fog felavatni. Mezőerkeden, Radnótfáján és Mező-Örményesen.

— **Rákóczi-ünnep.** Békés vármegye egyetemi ifjusága, a békéscsabai közönség támogatásával, a Kassán felállítandó Rákóczi-szobor javára jul. 5-én, Békés-esabán Rákóczi-ünnepet rendez. Az ünnepély két részre oszlik: az egyetemi ifjuság ünnepe délután s este kurucz-esték. Az egyetemi ifjuság ünnepén az ünnepi beszédet *Kun* Béla, a kolozsvári Egyetemi Kör elnöke mondja. A kurucz-estélyen ünnepi beszédet *Rákosi* Viktor orsz. képviselő tart.

— **Konstantinápolyi képek.** A kelet tündérvilága mindig különösen érdekelte a közönséget. Ezért számíthat nagy látogatottságra az a szép képsorozat, melyet a szentegyház-utcai Világpanoráma e héten mutat a rejtelmes nagy Konstantinápoly színes életéről. Utezők, terek, középületek, karsu tornyu minaretek, az elragadó szép vidék e természetű képekben teljesen lekötik a néző figyelmét. A pompás látványosságot a közönség figyelmébe ajánljuk.

— **Fővárosi tanulók erdélyi útja.** A budapesti ev. ref. gimnázium 17 tanulója, kik *Molnár* Sándor igazgató vezetésével a napokban jártak erdélyi tanulmányutjuk folyamán Kolozsvárt, jelenleg Marosvásárhelyt időznek. A kirándulókat a Székely-társaság elnöke: dr. *Kömöcsy* József üdvözölte.

— **A szegediek a Székelyföldön.** Jeleztük már, hogy Szegeden mozgalom indult meg egy nagyobb kiránduló társaság toborzására, mely a Székelyföldön tesz körutazást. Egyik szegedi klubban most lelkes felhívást intéz a közönséghez *Sassi Nagy* Lajos, az ottani székely társaság titkára, a kirándulásra való csatlakozásra szólítván föl a nagy alföldi város közönségét. Már eddig is számosan jelentették be részvételüket.

— **Három napig életveszélyben.** Lőcséről írják, hogy a szárpataki erdőben három nap és három éjszaka borzalmas helyzetben volt egy *Balázs* János nevű tizennyolcz esztendő legény. Az erdőben barangolt s egyszerre lezuhant egy tátongó szakadéka. Esés közben ruhája megakadt egy kiálló gyökérben s vérző fejjel ott lógott hetvenkét óra hosszáig. Étlen-szomjan fergetegben, ragadózó madarak és kormének és hegyes csőrének kitéve, lebegett az iszonyatos mélység fölött. A mikor már azt hitte, hogy ütött az utolsó órája, megjelent a szadadító. *Pincák* Mihály csordás járt arra és meghallotta a szerencsétlen legény jajgatását. Nagy erőfeszítéssel, a saját élete kockáztatásával, leereszkedett a meredek sziklán a sebesülthöz s levitte őt a völgybe. A fiu rögtön orvosi segítséget kapott s így remélik, hogy életben marad.

— **Magyar gyalogló Amerikában.** A milwaukee-i Germania című újság legújabb számában egy érdekes magyar embert mutat be, a ki gyalog bejárta már Európa nagy részét és most Amerikában jár városról-városra, hogy azután, mint tervezi, Ázsiában folytassa útját a világ körül. A magyar gyalogló neve *Kromecz* András, harminczegy esztendő és 1901. szeptember 2-án indult el *Turóc*-*Szent-Mártonból*. Ugy tervezi, hogy 1906-ig visszatér szülővárosába. Intelligens ember s fogadásból gyalogol. A mióta utra kelt, egyetlen egyszer sem volt beteg. Előbb bejárta Németországot, Belgiumot, Hollandiát, Angliát és Skóciát, azután hajón Amerikába utazott, a hol előbb Kanadát járta be s most az Egyesült-Államokban utazgat — gyalog. Milwaukee-ban *Veith* osztrák-magyar konzul vendége volt. *Kromecz*, a kinek képét is közli az amerikai lap, kis batyut hord a hátán, ebben van minden utra valója. Ruháján széles vörös-fehérvölz szalagot és magyar egyesületi jelvényeket visel.

— **A testi fenyték eltörlése Oroszországban.** Szentpétervári távirat jelenti, hogy az orosz kormány hivatalos lapjának közlése szerint a száműzöttek súlyosabb testi fenytését felfüggesztették. A június 2-ról kelte-

zett rendelet többek közt megtiltja, hogy a kényszermunkára, vagy telepítésekre kiszemelt elítéltek haját megnyirják, a foglyokat vesszővel, vagy korbáccsal ütlegeljék, vagy a szekér mellé lánczolják. A csári ukáz ezenkívül számos emberséges intézkedéseket ír elő a foglyokkal való elbánás szempontjából.

— **Árvizek a Székelyföldön.** A folyton tartó esőzések nagy árvíz-veszedelmet idéztek föl a székelyföldi vidékeken és tetemes károkkal sújtják a nehéz viszonyok közt élő lakosságot, úgy, hogy sok helyen éhínségtől lehet tartani. Még emberélet is esett a rohanó vízárnak áldozatául. Most a Kis-Küküllő kiáradásáról vesszünk hírt. Az árvíz Balavásártól fölfelé már az egész síkságot elöntötte. A vasuti közlekedés Gyalakutánál vasárnap reggel fölfelé megakadt. Havadtónél a törvényhatósági úton a víz derék magasságban hömpölyög és a vasuti töltést elmosta. Az ár a szénatermést elvitte, a sarjút eliszapolta. A lakosok kénytelenek marháikat potom áron eladni, mert nem tudják jószágait eltartani, nincs mit enni. A kár megbecsülhetetlen. Az adó elengedése végett az előljáróságok lépéseket tettek.

— **Háborus hírek Bulgáriából.** Konstantinápolyból táviratozzák: Bulgáriában háborus hangulat kezd mutatkozni. Úgy látszik, azon eszmét fontolják, vajjon a jelen kényes helyzetnek nem-e a háboru volna a legjobb megoldása, melyre Törökországot provokálni lehetne. — Itt néhány nap óta hírek terjednek Bulgária katonai készülődéseiről. A helybeli mérvadó diplomáciai körök meg-egyeznek azon véleményen, hogy Bulgáriának magának kellene viselnie a háboru minden következtetését, még akkor is, ha győztessé válna és sem maga, sem Macedónia számára nem érne el eredményeket.

— **Bikaviadal Lisszabon utczáin.** Lisszabon múlt hó 23-án veszedelmes és ritka látvány hozta izgatottságba. Kétszáz vad bika, melyek részint az arénába, részint a vágóhidra voltak szánva, valahogy kiszabadult a város végén levő karamból, s őrült dühvel robogott végig a városban. Sok embert felöklelt, a kik utjukba akadtak, többeken halálos sebeket ejtve. Néhány bika berontott a campo-grande parkba s nekimentek a tónak, melyen ép egy előkelő női társaság csónakázott. Egy csónakot felfordítottak, a többi pedig a partra zavar-
ták. Lisszabon környékén most napirenden van a bikavadászat, sőt katonaságot is küldtek ki a rakoncátlan állatok befogására. Eddig vagy a felét sikerült kézrekeríteni, a többi azonban zavartalanul pusztítja a kerteket veteményeket s rémiti az embereket, a kik nem mernek a város környékére kimenni.

— **A spanyolországi vasuti katasztrófa.** A Bilbas és Saragossa városok közt történt vasuti szerencsétlenség mentőmunkálatai — mint Madridból távirják — csak lassan haladnak előre. Több nap is bele fog telni, míg az áldozatok számát hitelesen megállapíthatják. Hivatalos adatok szerint eddig 32 halottat és 50 sebesültet találtak. Azt hiszik, hogy még 50 halott van a folyóban. Loubet elnök táviratilag fejezte ki részvétét. Tegnap reggelig Szaragosszából érkezett hírek szerint 62 halottat és 69 sebesültet szabadítottak ki az összeütközött vonatok romjai alól, míg körülbelül 50 halott még most is a romok alatt van. A kormány a kamarában és szenátusban tett kérdésre szigorú vizsgálatot helyezett kilátásba. A szerencsétlenség helyén holttestek föloszlása és a nagy tengerihál-szállítmányok romlása következtében óriási büz uralkodik. A batóság dynamittal akarja fölrobbantani a vonat roncsait, mert járvány kitörésétől tart, de a lakosság ezt nem akarja megengedni.

— **Foghuzás, fájdalom nélkül.** Az orvosok már régtől fogva törnek a fejüket azon, miként lehetne a fogakat fájdalom nélkül húzni. Ez a művelet az ügyesebb kezű orvosoknak meglehetősen sikerül, de most dr. Braun lipcsei orvos egy olyan fölfedezéssel áll elő, mely ha bevál, a legügyetlenebb orvosnak is lehetővé teszi, hogy a foghuzást a legcsekélyebb fájdalom nélkül eszközölje. E célra egy mellékveséből készült preparátum szolgál, mely helyi érzéketlenséget idéz elő és a vért eltávolítja és e tulajdonságai miatt a sebészeten és sze-

mészetben már eddig is hasznát vették. Erről a gyógyszeréről most azt állítja dr. Braun, hogy kokainnal együtt a foghuzásba befeeskendezve, az összes eddig ismert kábítószereket felülmúlja és segélyével olyan fájdalomtalanul megy a foghuzás, hogy bekötött szemű paciensek e szer alkalmazásánál észre sem vették, hogy a foghuzás már megtörtént és csak akkor hitték el, hogy a rossz fog már kint van, a mikor az eltávolított fogat nekik megmutatták és a helyén támadt lyukat nyelvükkel érintették. Az új szer befeeskendezése után a kihuzott fog helyén támadt seb nem vérzik.

TÁVIRATOK.

A kvóta megállapítása.

Budapest, jul. 2. A hivatalos lap mai száma Khuen-Héderváry gróf miniszterelnökhöz intézett királyi kéziratot közöl, melyben ő Felsége a kvótát a jelenlegi arányban egy évre megállapítja.

Az új horvát bán.

Budapest, jul. 2. *Pejacsevich* Tivadar grófot ő Felsége horvát banná kinevezte. Az új bán szombaton leteszi ő Felsége kezébe az esküt.

Az országházból.

Budapest, jul. 2. A képviselőház mai ülésén *Dániel* Gábor alelnök elnökölt.

Az ülést miniszteri tanácskozás előzte meg.

Napirend előtt felolvassák a királyi kéziratot, mely a kvótát a tavalyi arányban állapítja meg.

Rátkay László felugrik: Ez törvénytelenség a király nevében!

Elnök enuncziálja a királyi kézirat tudomásul vételét. (Nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások: Ohó, ez nem járja! Törvénytelenség! Nem vesszük tudomásul! Előbb tárgyalnunk kell!)

Rátkay László kifogásolja, hogy az elnök enuncziálta a tudomásulvételt. Kérde, mily alapon történt a döntés, minthogy a kvotabizottság jelentését csak tegnapelőtt terjesztették be, a kvotadöntés pedig tegnapról kelt, tehát törvénytelen.

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök kijelenti, hogy a döntés a törvénynek megfelelően történt.

A bizottságok tárgyalásait oly későn fejezték be, hogy annak alapján már nem lehetett a törvényjavaslatokat a parlamentek elé terjeszteni, annál kevésbbé, mivel közben kitört a kormányválság és Ausztriában sem kerülhetett volna tárgyalásra a kérdéses javaslat. A kormány tehát kötelességét teljesítette, mikor a döntést a koronára bízta.

Kossuth Ferencz sürgős indítványt nyújt be a magyar vámtarifa tárgyában. Indítványát a hétfői ülésen fogja megindokolni.

Kolossváry Dezső honvédelmi miniszter egy tegnap hozzá intézett kérdésre kijelenti, hogy a tartalékosokként behívott gazdasági munkásoknak aratás idejére való szabadságoltatása dolgában táviratot intézett a hadügyminiszterhez, ki azonnal értesítette, hogy táviratilag adott utasítást az összes hadtestparancsnokságoknak, hogy a fegyvergyakorlatra behívott gazdasági

munkások aratás idejére fölmentessenek a szolgálat alól. (Általános helyeslés)

Napirend előtt

Kossuth Ferencz kéri *Khuen-Héderváry* gróf miniszterelnököt, hogy álljon el az 1899. évi XXX. törvénycikk módosításától.

Khuen-Héderváry miniszterelnök feleli, hogy most nem szándékozik módosítani a kérdéses törvénycikket, de az ország gazdasági érdekeit szem előtt tartva, e tekintetben végleges ígéretet nem tehet. Azt azonban kijelenti, hogy a módosítás iránt csak akkor tesz javaslatot, ha ezt gazdasági érdekeink megkívánják.

Szünet után a miniszterelnöki program tárgyalása rendjén *Polonyi* Géza beszél.

Függetlenségek Kossuth Ferencznél.

Budapest, jul. 2. A függetlenségi pártkörben tegnap nem volt értekezlet, csupán megbeszélés, melyen a *Kossuth* Ferencz pártelnök lemondásával beállott helyzetről volt szó. Végül körülbelül harminczan felkeresték lakásán *Kossuth* Ferenczet, kérve, hogy vonja vissza lemondását, s foglalja el ismét az elnöki széket. *Kossuth* kijelentette, hogy a beállott viszonyok közt ezt jelenleg nem teheti. A párttagok ezután kérték, hogy ez ne legyen utolsó szava, várja be míg a helyzet kialakul — akkor döntsön. Ebben meg is állapodtak. Határozatot sem az obstrukció mellett, sem ellene nem hoztak.

Tanügy.

Iskolai értesítők. *De Gerando* Antonia kintő-vezetése alatt álló kolozsvári felsőbb leányiskolába az 1902/903 isk. évbe beiratkozott 258 növendék, kik közül az iskolai évet befejezte 247. Az intézetben az igazgatónő latin kurzust tartott, melynek 22 hallgatója volt; a latin kurzus hallgatói közül 3-an érettségi vizsgálatot is tettek. Az iskolában, mely 40 növendékre berendezett internátussal van egybekötve, ellátási díj 600 korona.

A kolozsvári unitárius főgimnázium 1902/3. iskolai évről *Gall* Kelemen dr. igazgató adott ki vaskos füzetre terjedő értesítőt. Az értesítő elején az intézet három tanár-halottjáról van meghatározó megemlékezés: *Benczédi* Gergelyről, *Ulár* Pálról és *Mózes* Andrásról. Az intézetbe beiratkozott 338 tanuló, kik közül osztályismétlésre utasítottak 39. A tanulási eredmény osztályonként is nagyon kielégítő. Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy az intézetben (az internátussal kapcsolatban) összesen 27.888 kor. 68 f. volt a különböző segélyezések összege.

Irodalom.

**** Erdélyi Múzeum.** Az Erdélyi Múzeum-Egylet bölcselet- nyelv és történettudományi szakosztályának folyóiratából a juniusi füzet fő és értékes tartalommal jelent meg dr. *Szádeczky* Lajos szerkesztésében. Szász Béla élete és költészetéről dr. *Perényi* József ír magvas tanulmányt; dr. *Petri* Mór folytatja br. *Wesselényi* Miklós és munkáiról írt becses dolgozatát. Az irodalmi szemlében dr. *Bárany* Gerő méltatja behatóan dr. *Kuncz* Ignácznak, a kolozsvári egyetem elhunyt tudósának *Nemzetállam* című művét, kimutatván róla, hogy az államtudományok terén ez az egyetlen eddig konzekvensen átgondolt rendszer, mely megismerteti velünk az állam létét, lényegét és fejlődésének törvényeit. Az állam itt hirdetett észszerű és etikai felfogásának rendszerével biztosan járunk ott, hol eddig csak khaoszt láttunk. Több könyvismertetésen kívül dr. *Lukinich* Imre közöl érdekes történelmi adatokat a füzetben, melyet az egylet belétele és működésére vonatkozó jelentések zárnak be.

REGÉNYCSARNOK.

A bolygó hercegnő.

— Regény. —

Írta: **Leon de Tinseau.**Francziából: **Vilma.**

(26)

(Folytatás.)

Nielst egy különös dolog még jobban aggasztotta: felesége arca esodálatos módon megfiatalodott. Párnái között egy fiatal lány arcának látszott: kipirulva, — talán az első valomástól? nem, nem, fájdalom! a halálos láz tüztől!

Este felé a beteg elaludt. Niels fájdalmas gondolataiba elmerülve, ekkor nézett csak először szembe a lehetőséggel: hátha meghal!

Hanna hozzálépett:

— Menjen uram kisse a kertbe levagót szivni! Ott a kis leány is!

Szomorú jel volt, hogy nem küldte őt aludni, mint az előtte való napon! Sőt Hanna markáns vonásain mély szánalom látszott. A kertben a kis leány szelidített mókusával játszott, a gyermekkor boldog öntudatlanságában Rózsaszín ruháskája már szomorúan, fájón érintette Niels tekintetét a gyász elősejtelmében, mely oly közel felettük lebegett.

Leült egy padra s magához szorította Mariet, kinek valódi atyjának fejére ma tették fel a királyi koronát.

— Tudod, hogy mama beteg? kérde a gyermekétől, kinek üde gyermeki arcában máris oly erősen feltűnt a hasonlatosság.

— Igen, tudom, felelt a kis Marie. Hanna néni mondotta, hogy maradjak esendesen a kertben. Nem láthatnám mamát?

— Nemsokára, talán még ez éjjel. Nagyon szeretted mamát, ugy-e?

A gyermek mosolygott. Be írta kérdése! Majd egyszerre elkomolyodva, ő kérdezte:

— Miért kért mama, hogy bocsássak meg neki, mikor ma reggel megeskoltam ágyában? Hisz a kis leányoknak kell bocsánatot kérni, mert ők néha rosszak. A mama mindig jó volt! A nagyok mindig jók!

— Gyermekem, néha a nagyok is rosszak. De mama sohase volt az! Mások voltak rosszak ő hozzá!

— Ezért sir, ha azt hiszi, hogy nem látom?

— Gyakran sir?

— Mindennap, miközben könyvébe ír. Egész foltosak már a lapok.

— Játszál tovább, szólott közbe Niels, hogy ne hallja már a fájó szavakat.

Visszatért Hildához, ki már lihegve lélekzett.

— Mit tegyünk? kérde Hannától kétségbeesetten.

— Semmit se tehetünk, felelte az fájdalmasan. Az orvos mondotta. Különbben is neki ez megszabadítás! Ki hitte volna, hogy tíz évig kibírja majd?

— Istenem! jajdult fel Niels. Nem tudtam, hogy ennyire szerencsétlen!

Hanna vállat vont, sajnálkozva ez igazi férfi vakságon. Mély esend volt. Niels halántéka oly erősen vert, hogy azt hitte, el kell ájulnia.

Először életében volt jelen a büntetésnek annál a szomorú drámájánál, mely megelőzi a halált. S a rémülettől tágra nyílt szemei Hildát látták haldokolni.

Hajnaltáj Hilda felébredt, látszólag kissé nyugodtabban. Megismerte férjét és hosszan nézte őt, oly tekintettel, melyet nehéz volt kiállani.

— Niels, szólalt meg végre, bocsásson meg nekem. Hanna lassan kiment, egyedül hagyva a házaspárt utolsó beszélgetésüknél. Niels összeszorult torkából egyetlen hang se jött ki s Hilda újból kérdezte:

— Megbocsát nekem, Niels?

— De mit? sóhajtott ez, arcát kezébe rejtve.

— Ön tudja. Nem voltam jó asszony. Nem fogadtam el azt, a mit folyton kiolvastam szememből: a feledést, a könyörületet gyöngédséget. Miattam szenvedett ön tíz éven keresztül,

ön, ki mindent feláldozott érettem és leányomért. Hogyan fogadhattam el ezt? . . . De ön nélkül, mi is lett volna velünk? . . .

— Tíz éven át boldog voltam, felelt Niels. Büszke vagyok, hogy így választottam. Gyarló emberi szerelem egyik legszebb diadala!

Halkan mintegy önmagának suttogta Hilda:

— Az emberi szerelemnek szüksége van arra, hogy ilyen szívek igazolják néha, mint az öné!

Elhallgatott. Végső küzdelmét vivta az elszállni készülő lélek!

— Niels, csókoljon meg, szólott sokára.

A férj és nő ajkai először egyesültek egy rövid csókban.

Hilda elmondta végső akaratát. Minden, a melyet egy kis szekrényke tartalmaz, leányáé legyen, ha majd eléri tizennyolcadik évét. S midőn Niels azt mondta, hogy változást remél Marie életében még e kor előtt.

— Nem, tiltakozott Hilda. Ne tegyen semmit! Ő maga döntsön. Várjon! . . . Ha leányom meghallgat . . . nem fog soká habozni. Most pedig keresse fel őt.

A gyermeket behozták. Hanna felköltötte, felöltöztette, tudva, hogy a végső óra elérkezett. Hilda sokáig nézte.

— Marie, monda, én eltávozom. Te helyettesíteni fogsz engem atyádnál. Ne hagyd el őt soha. Áldozd fel magadat érte, mint a hogy ő feláldozta magát értünk! . . . Emlékezz erre gyermekem! . . . Hanna! Hanna! . . .

— Legyen nyugodt, szólott Hanna, megértettem. Hegelstádt Niels közöttünk fog élni és meghalni, bárónő!

Felkelt a nap. Sugarai behatoltak a szobába. Hilda mosolygott:

— Ah, suttogta. A madarak dalolnak . . . Az örök éj napja . . .

És Marstrand Hilda lelke fölszállt abba a világba, hol ismét föltalálta a botheni nyár éj nélküli napjainak világosságát.

Eltávozott. A nélkül, hogy megtudta volna, hogy Ő az első és egyetlen szerelem királyi leánya. Niels el is felejtette megmondani neki; hisz oly semmiség volt neki ez azok mellett, a mik azóta történtek! De Hannának elmondotta s az ő gyöngédségéből egy megható eszme fakadt.

Mikor Niels felesége holttestéhez járult, piros rózsából font korona ékítette a halott szép fejét.

— Légy üdvöz, szegény elárult fenség, mondta sirva.

Másnap Niels a kis Mariet kezébe fogva kísérte a koporsót a nagy fák árnyékában ázott sirig, mely most örökre „Hilda pihe-nője” lett.

Mikor el kellett hagyni azt, ki örök éjjelét aludta már a csillagok enyhe fénye mellett, hű társa a számkivetésben utoljára csókolta meg a sirt, mely elfeledte szerelmét.

— Isten veled, én életem! Isten veled reménységem! sóhajtotta elhaló hangon. Hanna szó nélkül a kis Mariara mutatott, kinek nagy szemei néma szemrehányással néztek rá. Ekkor szenvedélyesen ragadta karjaiba a gyermeket s hosszan csókolta azt.

— Senkim sincs kivüled, senkim! kiáltotta, S a már erős, nagy gyermekre támaszkodva visszatért Hannával — ki egyedül ismerte az alig befedett sir s az alig megkezdett fiatal élet titkát — magános házába.

Volt bátorsága megválni a gyermektől, érezve, hogy itt az idő, mikor teljesebbé kell tenni annak nevelését. Marie esodálatos nyugalommal fogadta e kemény megpróbáltatást. Már meg volt benne az északi faj vele született tulajdonsága: a megnyugvás. Életében sokan tartották közönynek e megnyugvást, szelidíthetetlen és igazán királyi büszkesége miatt, mely mindig eltitkolta fájdalmait.

Pittsburg egyik legjobb nevelő-intézetében Marie csakhamar feltűnt nyílt eszével, fényes tehetségével. De főleg rendkívüli fogékonyságával a nyelvek iránt. Ugyanekkor a fizikai tevékenység, melytől eddig meg volt fosztva, leggyeszebbé tette őt társnői között a testi gyakorlatokban is, mely oly nagy tért foglalt el a nőnevelés terén Amerikában.

(Folytatása következik.)

Közigazdaság.

× Államháztartásunk helyzete. A pénzügy-miniszter közzétette az állami pénztárak kimutatását az év első negyedéről. Hosszabb idő óta először láthatunk kedvezőbb eredményt, a melyet első sorban az a tény mutat, hogy az egész pénztári forgalom 34,223.000 koronával kedvezőbb, mint a múlt év első negyedében volt. A bevételek sorában az egyenes adó 3,016.000 korona, a fogyasztási adók 11,646.000 korona s az államvasutak 4,005.000 koronával több bevétellel szerepelnek, mint az előző év első negyedében. A kiadások összesen 15,584.000 koronával csökkentek az előző év első negyedéhez képest, a mi a tényleges megtakarítás, mert az államadósságok kamatai egymagukban körülbelül 14 millió koronával kevesbedtek. A kimutatás szerint az első negyedében az összes bevétel 257,066.833 korona 58 fillér; az összes kiadás 282,842.507 korona 17 fillér.

Szerkesztőségi telefon-szám 49.

Kiadóhivatal és nyomda telefon száma 364.

NYILT-TÉR.

Rövid használat után nélkülözhetlen.
Igen alkalmas utazásoknál.
Egészségügyi hatóság által megvizsgálva.

(Bizonyítvány, kelt Bécsben
1887. júl. 3-án.)

Sarg's
Kalodont

nélkülözhetetlen 3.) 13—21

fogtisztító szer.

Először a higiénikusok elismerik, hogy egészséges fogak tartásánál nem nélkülözhető a fogak és a szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek háríthatók el ez által. Ennél legsikeresebbnek bizonyul a „Kalodont”, mely az antiszeptikus hatást a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitűnően egyesíti.

Míg a legutóbbi időkig egyetlen víz sem volt egészen biztosan adagolható a vérköpésben, szivbajban és asthmában szenvedő embereknek, az újabb kísérletekből kiderült, hogy ilyeneknek egyedül a

„Margit”

gyógyforrás, Margittelep, Beregmegye

vize ajánlatos fogyasztásra, a mely ezek mellett nemcsak a húgyszervek betegségeiben a legjobb víz, hanem a legkitűnőbb borvíz s enyhén sós íze miatt mindenki, még a legkisebb gyermekek is a legszívesebben veszik magukhoz a gyomor és légcső hurutos megbetegedéseinek.

Országos főraktár:

ÉDESKUTY L. Budapesten,

csász. és kir. udvari szállító.

Ásványvíz-nagykereskedő.

Kapható mindenütt.

228 — 6.

Szám 2840—1903.

348 1—1

Pályázati hirdetés.

A b. e. Hirsch István Ferdinánd által létesített jótékony alapítványból a jövő 1903—4. iskolai évre egy évi 800 koronás ösztöndíj-állomás üresedésbe jő, a mely alapítványi ösztöndíjra ezen pályázat nyitattik. Az ösztöndíjért azon magyar róm. kath. ifjak pályázhatnak, kik a következő helységekből származnak: Torda, Koppánd, Túr, Ród, Komjátszeg, Bányabükk, Ajton, Pusztaszent-Márton, Puszt-Csán, Mező-Nagy-Csán, Egerbegy, Mészkö, Szind, Felső-Peterd, Közép-Peterd, Magyar-Peterd, Berkesz, Magura, Puszt-Egeres, Puszt-Szent-Király, Szurdók, Bikalat, Alsó-Jára, Ruha-Egeres, Kis-Bánya, Kis-Bánya-Havasa, Kis-Oklos, Nagy-Oklos, Runk, Ivánfalva (Cacova), Secetu (Asszonyfalva), Magyar-Léta, Oláh-Léta, Alsó-Füle, Csűrlye, Seliste, Mikes, Hagymás, Magyaróság, Sűtmeg, Magyar-Szilvás, Indal, a mely községek az egykori tordai cs. kir. kerületet képezték a néhai b. e. alapítványos Hirsch István Ferdinánd főnöksége alatt. Az ösztöndíjat csak olyan középiskolai, vagy a középiskolába most fellépő tanuló nyerheti el, ki a tanulásban **jeles**, vagy legalább **jó**, az erkölcsi magaviseletben pedig jó, vagy legalább szabályszerű érdemjegyet mutat fel. Az ilyen ifjak az elnyert ösztöndíjt az egész gymnasiumon, reáliskolán, földmívelési iskolán, esetleg az egész egyetemi tanfolyamon keresztül is élvezhetik, ha a fennebb jelzett érdemjegyet úgy a tanulásban, mint az erkölcsi magaviseletben mindvégig megtartják.

Azon tanuló ifjak, kik tekintettel az említett feltételekre, ezen ösztöndíjra igényt tarthatnak és pályázni kívánnak, pályázati folyamodványukat az 1902—3. tanévről szóló iskolai bizonyítvány, keresztlevéllel, orvosi és szegénységi bizonyítvánnyal felszerelve, **folyó évi július hó 15-ig** illetékes lelkészük útján ezen püspöki hivatalhoz mulhatatlanul terjeszszék be. Később érkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Gyulafehérvárt, 1903. június 30.

Erdélyi püspöki hivatal.

Telepítési hirdetmény.

A nagyméltósági m. kir. földmívelésügyi miniszter ur f. évi 5890. VI/2. szám alatt kelt magas rendeletével a **gróf Andrássy Gyula és Eczken Sándor-féle maros-ludasi és maros-bogáti kincstári birtokok betelepítését rendelte el.**

A birtok **141** telepre osztatott, a melyből **106** ev. ref. és **35** kath. kis gazda vétetik fel.

Felhivatnak tehát pályázni óhajtok, hogy kérvényüket a nagyméltósági földmívelésügyi miniszter urhoz intézzék és ezt vagy oda, vagy pedig alatt irt kincstári birtokkezelőséghez minél előbb nyújták be.

A kérvényben okmányokkal, legegyszerűbben községi bizonyítványokkal igazolandó a folyamodó vallása, életkora, családi állapota, gyermekeinek száma, foglalkozása, kifogástalan erkölcsi élete és vagyoni állapota, nevezetesen az, hogy a folyamodónak ingatlanokban, gazdasági élő és holt fölszerelésben, valamint készpénzben összesen legalább 2000 korona vagyona van, hogy továbbá az ingatlanok, valamint a gazdasági élő és holt fölszerelés miből állanak, hogy végül folyamodónak adósságai nincsenek, vagy ha adósságai volnának, azok mily összegre rugnak és milyen természetűek.

A telepek területe 20—22—24 és 27 kath. hold és értéke a kincstár által felépített házzal együtt 7000—8000 koronáig, a szerint, a mint jobb vagy rosszabb, közelebb vagy távolabb esik a községtől.

A telepházakból 20 falu rendszerben és a többi tanyai rendszerben, minden telepnek saját földjén épült.

Érdeklődőknek bővebb fölvilágosítással és a telepek megmutatásával készséggel szolgálunk.

Maros-Ludas, 1903. évi június 20-án.

Kincstári birtokkezelőség.

Magyar kir. államvasutak üzemeltetősége Kolozsvár.

17341—1903. sz.

344 3—3

III.

Hirdetmény.

Tudomására hozzuk a n. é. utazó közönségnek, hogy a sepsi-szt.-györgy—gyimesi vonalon f. évi július hó 1-ével életbe lépő új menetrendben a 7963. sz. tehervonat Gyimestől nem csak Csikszeredáig, hanem a fürdőévad tartama alatt, azaz **július 1-től szeptember 30-áig** egészen Sepsi-Szt.-Györgyig fog személyszállítással közlekedni s a 7811. sz. vonat közvetítésével Brassóban csatlakozást létesít az 504., 502. és 7717. sz. vonatokhoz. A vonat menetrendje Csikszeredától Sepsi-Sz.-Györgyig a következő:

Csikszereda indulás délelőtt . . .	9 óra 10 p.
Zsögöd-fürdő (m. h.) ind. délelőtt	9 " 21 "
Csik-Szt. Király (m. r. h.) ind. d. e.	9 " 33 "
Csik-Szt.-Imre 35. őrh. fmh. ind. d. e.	9 " 44 "
Csik-Szt.-Anna ind. délelőtt . . .	9 " 56 "
Csik-Verebes (m. h.) ind. délelőtt	10 " 12 "
Tusnád	10 " 29 "
Tusnád-fürdő (m. r. h.) " " "	10 " 45 "
Bükszad-Bálványos " " "	11 " 03 "
Málnás-fürdő " " "	11 " 24 "
Málnás (m. h.) " " "	11 " 37 "
Sepsi-Bodok " " "	11 " 58 "
Köröspatak-Gidófalva (m. h.) ind. d. u.	12 " 11 "
Sepsi-Szt.-György érkezés délután	12 " 25 "
Sepsi-Szt.-György 7811. indulás	12 " 35 "
Brassó 7811. érkezés	1 " 55 "
" 502. Predeal felé indulás	2 " 19 "
" 501. Bpest felé " " "	2 " 45 "
" 7717. Zernest felé " " "	3 " 30 "

Kolozsvár, 1903. június hó 29.

Az üzemeltetőség:

Schandl.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Erdély legnagyobb és legkényelmesebb műterme!

Dunky Fivérek fényképészek

cs. és kir. udvari

Kolozsvárt, Mátyás király-tér 10. sz.

Gr. Wass-házban levő műtermeket a közelmúltban legnagyobbitva, teljesen újjáépítették és azt a legkorszerűbb módon, minden igényeket kielégítőleg berendezve ajánlják a nagyérdemű közönség szíves pártfogásába.

285 10—10

Levételeket ezután nemcsak vasárnap, de a legnagyobb ünnepeken is eszközölnek.

Erdély legnagyobb és legkényelmesebb műterme!

Szöllősy és Csernyánszky

Alapítattott 1870.

butorraktára

Alapítattott 1870.

Kolozsvárt, Sétatér-utca 20. szám.

Van szerencsénk a n. é. közönség figyelmét felhívni a már 32 év óta fennálló s a n. é. közönség igényeit minden tekintetben kielégítőnek elismert **butorraktárunkra**. — Dusan felszerelt raktárunkban a **legszebb és a legjobb minőségű butorokat** tartjuk, mely által azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy nemcsak helybeli vevőinket, hanem tömegesebb vidéki megrendelések teljesítését is eszközölhetjük.

A n. é. közönség további szíves támogatását kéri kiváló tisztelettel

Szöllősy és Csernyánszky, butorraktárosok.

177 23—30

Krajnai Disznó-Táplisz

Dr. Trnkóczy egyedüli hízoló- és védőszere. Javítja és gyarapítja a húst, zsírt és az egészséget. Egészséges disznóknak elegendő hetenként egy kanállal az étkebe. 50 filléres csomag kapható a kereskedésekben. 5 csomag 3 kor. franko a gyári raktárból: Trnkóczy gyógyszerár, Laibach, Krajna, Austria. Köszönőiratok és hivatalos bizonyítványok a biztos sikerről mindennap jönnek. 198 4—12

1888. év óta eredménytelően használtatnak bel- és külföldön a

BERGER-féle

gyógy-, egészségi-szappanok

G. Hell & Comp. gyárából Troppau-ban. Aranyérem Páris 1900.

Berger-féle 40 száz. kátrányszappan, } borkiütések és bőrbajok ellen.

Berger-féle kénes kátrányszappan

Berger-féle glicerín kátrányszappan, } a bőr minden tisztasága ellen mint mosó- és fürdőszappan.

Berger-féle panama kátrányszappan

Igen kedvelt a következő szappanok: Benzoeszappan, boraxszappan, carbolszappan, naphtolén oly egyéneknek a kiknek a kátrányszag kellemetlen, bőrbetegségeknek, kéneszappan, kén- és kén-homokszappan, szepilószappan, petrólszappan, vörös arc és viszketés ellen. Tanninszappan, Berger-féle fogpaszta tubusokban, 1. számú rendes fogak, 2. számú dohányzóknak, kitűnő fogtisztító szerek. 6132

Az összes Berger-féle szappanok G. Hell & Comp. gyárából, 30 év óta bevezetve, valódiságuk jelölő ezen védjegyet és a cég aláírását G. Hell & Comp. vörös nyomással a címkén viselik.

Magyarországi főraktár: Török József gyógyszerár Budapest, Király-utca. Kiosínyben Ma gyarország összes gyógyszerártaiban.

Kapható Kolozsvárt: Székely Miklós, dr. Hintz Gy. és Wolff János gyógyszerész uraknál. 196 8—12

Kolozsvár legregibb műterme.

Kolozsvár legregibb műterme.